

INGLIZ TILI O'QITISHDA KOMMUNIKATIV O'QITISHNING O'QUVCHILARGA TA'SIRI.

Zebiniso Bobonorova Faxriddin qizi

Samarqand davlat iqtisodiyot va servis instituti ingliz tili o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6550778>

ANNOTATSIYA

Ayni paytda ko'pchilik ingliz tilini yaxshilashni yoki farzandlarini ingliz tilini yaxshi bilishini xohlaydi. Rasmiy ta'lim, sayohat, chet elda o'qish, ommaviy axborot vositalari va Internet orqali ingliz tilini o'rganish uchun ko'plab imkoniyatlar mavjud. Ingliz tiliga bo'lgan eng muhim talab sifatli til ta'limiga katta ehtiyoj tug'dirdi. Buning uchun biz ta'lim berish usuli va nima o'rgatish har qachongidan ham muhimroq. Bugungi kunda til talabalariga dars beradigan zamonaviy o'qituvchilar juda ko'p texnika va usullarni bilishadi. Ushbu taqdimotning mavzusi, shuningdek, o'qitish usullaridan biri - Tilning kommunikativ yondashuvi bilan bog'liq.

Ushbu nashr ingliz tili sinflarida o'qitish usullaridan foydalanish samaradorligini o'rganishga intiladi. Chunki bu o'quvchilarning til haqidagi tushunchalarini yaxshilashi mumkin. Bundan tashqari, muloqotni o'rganish o'quvchilarga boshqa odamlar bilan muloqot qilishda ko'proq ishonch hosil qilish imkonini beradi va ular ko'proq gapirishdan zavqlanishadi.

Namuna bo'limida ingliz tilini o'rganishning dolzarbligi, o'qituvchining roli haqida batafsil ma'lumotlar mavjud. Muloqotni o'rganishda muloqotni o'rganishning asosiy komponentlari va tegishli tilni o'rganish faoliyati.

Kalit so'zlar: Kommunikativ til o'qitish (CLT), haqiqiy matnlar, murabbiy-supervayzer, muloqot qobiliyatlari sotsiolingvistik muloqot, shaxslararo ko'nikmalar, "toza muloqot", og'zaki harakatlar.

Kommunikativ tilni o'rgatish (CLT) yoki kommunikativ yondashuv til o'qitishga yondashuv bo'lib, o'zaro ta'sirni o'rganishning ham vositasi, ham yakuniy maqsadi sifatida ta'kidlaydi.

Til o'rganuvchilar CLT texnikasidan foydalanadigan muhitda maqsadli tilni bir-biri va o'qituvchi bilan o'zaro aloqada bo'lish, "haqiqiy matnlar"ni (tilni o'rganishdan boshqa maqsadlarda maqsadli tilda yozilgan) o'rganish orqali va undan foydalanish orqali o'rganadilar va mashq qiladilar. sinfda ham, darsdan tashqarida ham til.

Talabalar hamkorlar va an'anaviy grammatika doirasidan tashqari fanlarni o'rgatadigan o'qituvchilar bilan har qanday vaziyatda dala tilida ko'nikmalarni rivojlantirish uchun shaxsiy tajribalari haqida gapiradilar. Bu usul, shuningdek,

talabalarni o'z tajribalarini til o'rganish muhitiga qo'shishga undaydi va tegishli tilni o'rganishdan tashqari, tajribaga e'tibor qaratadi.

Bugungi kunda til o'rganish yangi ma'no kasb etdi; lekin boshida biroz yashirin va o'ychan edi. O'qitish jarayonida o'qituvchining roli keskin o'zgardi. Murabbiy-murabbiy, murabbiy-nazoratchi o'rniga kuzatuvchi-murabbiy, ustoz-murabbiy, "so'rg'ich" murabbiy va yetakchilar tayinlandi [1, 3].

Chet tillarini o'rganish davrida ko'plab til o'qituvchilari muloqotni eng samarali deb bilishadi va "grammatikadan so'zlarga, keyin esa ijro etish uchun ishlashni o'zgartirish" tamoyili bo'yicha ishlashning an'anaviy usullarini tanqid qiladilar. "Maxsus mashqlar tilni ishlatmaslik orqali amalga oshiriladi va bu usul bilan tilni to'g'ri o'rgangan odam noto'g'ri iborani aytganidan ko'ra jim bo'ladi.

Muloqot barcha til qobiliyatlarini rivojlantiradi - gapirish va yozishdan o'qish va tinglashgacha. Grammatika tilda muloqot jarayonida aqlli: talaba birinchi navbatda so'zlarni, ma'lumotlarni, grammatikani eslab qoladi va keyin grammatika nimani anglatishini tushuna boshlaydi. Maqsad – talabani chet tilida nafaqat samarali, balki to'g'ri gapirishga o'rgatish. Yangi so'zlarning qoidalari, ma'nolari o'qituvchi tomonidan o'quvchiga tanish so'zlar, asoslar va grammatik ma'lumotlar, imo-ishoralar va mimikalar, chizmalar va boshqa yordamchi vositalar yordamida tushuntiriladi. Shuningdek, ular kompyuter va kompakt disklar, Internet, teledasturlar, gazetalar, jurnallar va boshqalardan foydalanishlari mumkin. Bularning barchasi o'quvchilarda o'rganilayotgan til mamlakatining tarixi, madaniyati, an'alariga qiziqish uyg'otishga yordam beradi.

Chet tili darslarida o'qituvchi o'quvchilarning juftlik va bir-birlari bilan, guruhlarda o'zaro munosabatda bo'ladigan vaziyatlarni yaratadi. Bu darsni yanada rang-barang qiladi. Guruhda ishlashda talabalar mustaqil nutqni namoyish etadilar. Ular intervyu oluvchilarning ma'lumotlarini to'g'ri tuzatishda bir-birlariga yordam berishlari mumkin. Sinfdagi o'qituvchi muloqotni tashkil qilish, etakchi savollar berish, g'oyalarni ishtirokchilarning dastlabki g'oyalarga etkazish va munozarali masalalarni muhokama qilishda ishonchli shaxs sifatida harakat qilish vazifalari uchun javobgardir. Ovozli til va takrorlash va yodlashga asoslangan boshqa usullardan farqli o'laroq, kommunikativ yondashuv "ochiq xulosa bilan" chiqishlarni tashkil qiladi: o'quvchilar o'z harakatlarining ichida nima ekanligini bilishmaydi. sinf xonasi javoblar va javoblarga bog'liq bo'lgan hamma narsani to'kib tashlaydi. Standartlar har bir yangi kunda amal qiladi. Bu o'quvchilarning darslarga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi: axir, har bir kishi mazmunli mavzular bilan mazmunli bog'lanishni xohlaydi. Ko'pincha darslarda nutq (o'qish va yozish ham eshitiladi). Shu bilan birga, o'qituvchilar kamroq

gapiradi va ko'proq tinglaydi, faqat o'quvchilar faoliyatini boshqaradi. O'qituvchi mashqni o'rnatadi, so'ngra o'quvchilar bilan "suhbatlashadi", keyin esa orqaga qarab yo'qoladi va kuzatuvchi va hakam sifatida ishlaydi. U faqat tadqiqot tilidan foydalanishni afzal ko'radi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, kommunikativ yondashuv - bu o'rganishni aloqa jarayoni bilan taqqoslash, aniqrog'i, o'rganish aloqa jarayonining modeli ekanligiga asoslanib, biroz soddalashtirilgan bo'lsa-da, lekin hatto asosiy qismlarda ham haqiqiy aloqa tizimi bilan bir xildir. Chet tilida so'zlashishni o'rganishning interaktiv yondashuvi haqida yuqorida aytilganlarning barchasi, bu holda ta'lim sub'ekti chet tilida gaplashish ekanligini ta'kidlashga imkon beradi. Shu tariqa nutqiy malakalarning bo'linishi aniq ko'rinadi va ularni uzluksiz shakllantirish uchun mashqlar buyuriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Chomskiy, N. (1975). "Til haqida mulohazalar" Nyu-York: Panteon. Longman.
2. Ellis, R. (1999). O'zaro muloqot orqali ikkinchi tilni o'rganish. Amsterdam: Jon Benjamins Publishing Co.
3. van Ek va Aleksandr L.G 1980 yil "Threshold level English" Oksford, Pergamon.